

Mc.7: 24-30 Zondag 11 augustus 2024 9.30 Goutum 11.00 Britswert

Gemeente van Christus,

De Ierse filosoof Richard Kearney wijdt een belangrijk deel van zijn boek Ana-theïsme aan de vraag hoe je iets van God zou kunnen ervaren in de ontmoeting met een vreemde. Met iemand die op een of andere manier “van buiten” komt.

Als je je openstelt voor zo’n ontmoeting met een onbekende, of met hét onbekende, dan kan er in die ontmoeting “iets van God gebeuren”. Kan de toekomst op een verrassende manier opengaan. Ongekende mogelijkheden kunnen zich dan ontplooiën. Als je je daarentegen voor zo’n ontmoeting afsluit, dan gebeurt dat dus niet.

In het Eerste Testament is het oervoorbeeld van een dergelijk gebeuren het verhaal van Abram, die bij de eiken van Mamre bezocht wordt door drie vreemdelingen (Gen.18). Hij ontvangt hen gastvrij. En dan zie je gaandeweg die ontmoeting hoe er van alles in beweging komt en opengaat. Abram krijgt te horen dat hij en Sara een zoon zullen krijgen. Dat was in feite onmogelijk, gezien Sara’s hoge leeftijd. Maar doordat Abram ontvankelijk is en zich openstelt voor deze vreemde gasten, wordt het onmogelijke mogelijk. En gaat de toekomst open.

Aan het einde van dit onverwachte bezoek realiseert Abram zich dan dat hij in die drie vreemdelingen in wezen God zelf op bezoek heeft gekregen.

Als oervoorbeeld in het Tweede Testament noemt Kearney het verhaal van Maria, die ook bezocht wordt, maar nu door één vreemde gast: de aartsengel Gabriël. Een boodschapper van de Allerhoogste. Hij representeert God zelf, zou je kunnen zeggen.

Ook Maria stelt zich - na de nodige en begrijpelijke aarzeling weliswaar – open, ontvankelijk op naar deze ongenode gast. En ook nú zal het onmogelijke mogelijk blijken te zijn: ze wordt zwanger en zal een zoon baren.

Stel je toch eens voor dat Maria deze vreemdeling de deur had gewezen. Dan hadden wij vanochtend hier niet gezeten en had de wereld er heel anders uitgezien.

In de ontmoeting met de ander, de vreemdeling, kan er iets van God gebeuren. Als jij je er tenminste voor openstelt.

Dat is ook wat er vanochtend gebeurt, in de ontmoeting tussen Jezus en een Syro-Fenicische vrouw. Het is een heel bijzonder verhaal, omdat het hier in wezen niét gaat om een genezing, in dit geval van een meisje dat ernstig, zeer waarschijnlijk psychisch ziek is. Het draait vooral om wat er gebeurt in de ontmoeting tussen haar moeder en Jezus. En wat heel verrassend is: er gebeurt niet in de eerste plaats “iets van God” met die móeder, maar met Jezus zelf! Hij zal er zelf als een ander mens uitkomen. Met een nieuw beeld van zichzelf. Van zijn roeping.

“Hij ging weg en vertrok naar de omgeving van Tyrus.”

Vlak hiervoor heeft er weer eens een confrontatie plaatsgevonden met schriftgeleerden en farizeeën. Over rein en onrein ging het deze keer. We hebben dat vorige week gehoord. De creatieve, grensverleggende (!) interpretatie die Jezus daarvan geeft, roept irritatie bij hen op. Irritatie die langzaam maar zeker steeds meer overgaat in haat. Van een werkelijk gesprek, een ontmoeting is dan allang geen sprake meer.

Af en toe wordt de grond Jezus te heet onder de voeten. En dan wijkt hij uit. Hij zoekt de stilte op. De anonimiteit. Deze keer gaat hij zelfs letterlijk de grens over: naar het gebied van Tyrus en Sidon. Maar rust wordt hem ook daar niet gegund.

Een Syro-Fenicische, niet-Joodse vrouw dus, herkent hem. En ze roept zijn hulp in: ontferm u, over mijn dochter die door een onreine geest wordt bezeten.

Kort hiervoor, in het 6^e hoofdstuk en vlak na dit gesprek met de Kanaänitische vrouw, kun je in Mc.8 lezen hoe Jezus “met ontferming bewogen is”, als hij de menigte ziet, die moe is. En hongerig. Op zoek naar...ja, naar wat eigenlijk. Brood. Hemels brood. Beeld voor...innerlijke vrede. Gemoedsrust. In beide situaties volgt dan wat we noemen “een wonderbaarlijke spijziging.”

Maar nu deze vreemdelinge een beroep op hem doet, is daar geen sprake van. Integendeel zelfs: hij reageert zeer onsympathiek op haar. Mogelijk omdat hem geen rust wordt gegund. En er nu zelfs ook al door niet-Joden een beroep op hem gedaan wordt. En het hem allemaal teveel wordt. Hij is tenslotte ook maar een mens, toch?

“Klop en er zal opengedaan worden voor jou. Vraag en jou zal gegeven worden. Als iemand vraagt om brood, geen je toch geen steen? En als iemand vraagt om vis, dan geeft je toch geen slang?”, heeft hij zelf elders in het evangelie gezegd. Maar dat geldt blijkbaar niet voor deze vreemdelinge en haar dochter.

Hier zegt hij: Ik ben er alleen voor de mensen in Israël. Mijn eigen volk.

Het is niet goed om het brood af te pakken van de kinderen en het aan de honden te geven.

Zo serveert hij haar snoeihard af met een zeer vernederend beeld, deze vreemdelinge voor wie het Brood des Levens blijkbaar niet is bestemd. Denkt Jezus.

Er zijn immers grenzen, toch? Er loopt een zeer scherpe grens tussen Joods en niet-Joods! Tussen uitverkoren volk en “de volken”. Tussen rein en niet-rein.

Dat is een herkenbare eigenschap: grenzen trekken. Letterlijk soms: dit is óns land. Want wij zijn hier geboren. En “zij” komen van buiten hier naartoe. Maar er zijn grenzen!

Dit is ons dorp. Hier wonen alleen maar nette en rustige mensen. We moeten die lui hier niet.

Wij zijn Christenen en zij allemaal niet.

Grenzen, tussen wit en zwart, bruin of geel. Man of vrouw. We kunnen kriebelig worden als die grenzen vervagen: lhbtq+ ... en wie weet wat er allemaal nog gaat volgen.

We trekken allemaal op allerlei manieren grenzen. Wie of wat daarbuiten valt, is “vreemd”. En wie vreemd is, is in principe bedreigend. Omdat ie anders is. Je weet maar nooit. Daarom houden we vreemdelingen vaak maar liever buiten de deur.

Ik denk terug aan schokkende beelden in het Journaal, afgelopen week: extreem-rechtse relschoppers in Engeland die een hotel belagen waar vluchtelingen worden opgevangen.

Er staat zo'n agressieveling te razen en te tieren: Vuile ratten! Kom naar buiten.. kom naar buiten, smerige pedofielen! Opdonderen jullie, uit ons land! Er zijn grenzen.....

Over onreine geesten gesproken! Maar als ik zo iets zeg, trek ik zelf direct natuurlijk ook een grens.

Maar dit soort grenzen bestaan welbeschouwd alleen maar in jouw eigen hoofd! In het hoofd van degene die ze trekt. De meest wezenlijke dingen in het leven laten zich echter niet door dit soort grenzen bepalen of beperken. De liefde en de zorg van een moeder om haar zieke dochter, bijvoorbeeld.

De vader die zijn vrouw en kinderen een enigszins menselijke toekomst hoopt te kunnen bezorgen.

In een van zijn andere boeken staat diezelfde Richard Kearney stil bij deze ontmoeting: tussen Jezus en deze niet-Joodse vrouw.

Jezus sluit zich af voor haar, zegt Kearney. Hij beperkt zich tot zijn eigen stam. Zijn “eigen volk”. Een beladen term.

Jezus is er van overtuigd dat zijn hemelse Vader hem geroepen heeft om met de boodschap van dat aangebroken koninkrijk van God alleen naar zijn eigen volk te gaan.

Maar dan gebeurt er iets ongehoords: in al die confrontaties met schriftgeleerden en farizeeën en sadduceeën is het keer op keer Jézus die daar als overwinnaar uit te voorschijn komt. Maar hiér wordt hij – en dat nog wel met zijn eigen wapens – verslagen door deze vreemdelinge. Ze gaat prachtig in zijn eigen beeldspraak mee, laat zich niet afschrikken door het vernederende ervan. En opent zodoende voor Jezus een ongekende mogelijkheid:

“Zeker heer, maar de honden eten toch ook de kruimels op die de kinderen laten vallen?” Hebben niet álle mensen recht op het heil waar u het over heeft? Zijn niet álle mensen kind van God. Of is de Allerhoogste zo onmachtig dat zijn liefde zich laat tegenhouden door de grenzen van uw kleine volk? Laat Hij zijn zon niet opgaan over alle mensen?

Vanaf dat moment opent Jezus zich voor haar. En ontstaat er een werkelijke ontmoeting. Tussen een Joodse rabbi en een niet-Joodse vrouw, met wie hij eigenlijk helemaal niet in gesprek zou mogen gaan. Omdat ze onrein is, volgens de Thora.

Een werkelijke ontmoeting waarin alle grenzen wegvallen. En dán kan daarin “iets van God” gebeuren.

Deze naamloos gebleven vrouw laat zichzelf aan Jezus zien, in al haar verdriet en kwetsbaarheid. In haar bezorgdheid om haar dochter. In haar vertrouwen in – en overgave aan Jezus. En breekt daarmee door zijn grenzen heen.

Het is nogal wat, wat hier gebeurt! In deze ogenschijnlijk alledaagse ontmoeting. En het zal zeer verstrekkende gevolgen hebben.

Ze laat Jezus met andere ogen kijken naar haarzelf en haar dochter. Maar daarnaast heel fundamenteel ook: naar zichzelf! Ineens beseft hij dat Gods koninkrijk – wat we ons daarbij dan ook maar voor mogen stellen – inderdaad grenzenloos is. Dat Gods liefde zich niet laat beperken tot sommige mensen wel en anderen niet.

Als je iemand die jou vreemd is werkelijk ontmoet, vallen grenzen weg. Er gebeurt iets van God. We zien het op een heel alledaags niveau geregeld gebeuren in ons klooster Westerhûs. Nieuwe gasten komen aan. De meesten zijn vreemden voor elkaar. Het zijn vogels van allerlei pluimage.

Gaandeweg hun verblijf zie je hoe er vertrouwen groeit. Tussen de gasten. Tussen hen en ons als kleasterlingen. Soms heel snel al.

Afgelopen woensdagavond had ik “het gesprek met een kleasterling” met onze midweekgasten. En hoorde ik hoe het hen zelf verbaasde: dat er zo snel iets van openheid naar elkaar toe groeit.

Vertrouwen groeit. Ik denk dat dat de kern is: vertrouwen.

Waar dat vertrouwen aanwezig is, verdwijnen (in zekere zin) de boze/onreine geesten.

En ontstaat er “ruimte voor God om mens te worden.” Onze “why”.

Na hun verblijf gaan onze gasten anders naar huis dan ze gekomen zijn. Ze nemen hun ervaringen mee. Ze vertellen er soms over aan anderen, die ook eens komen kijken. En zo verspreidt zich, heel bescheiden, maar wezenlijk “iets van God” in deze wereld.

“God gebeurt” als mensen zich openstellen voor elkaar.

Voor de ander, die op een of andere wijze altijd “een vreemdeling” is.

Mensen zien elkaar en zichzelf in een nieuw licht.

Ik denk, tot slot, aan de Regel van Benedictus, waar in het hoofdstuk over gastvrijheid wordt gezegd dat men elke gast van harte ontvangt, omdat men in hem of haar Christus zelf kan ontmoeten. Stel je eens voor hoe de wereld er uit zou zien, als wij elkaar, vreemdeling of bekende, met die ogen zouden zien. En tegemoet zouden treden.

Amen.